

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI
DIRECȚIA GENERALĂ ÎNVĂȚĂMÂNT ÎN LIMBILE MINORITĂȚILOR
ȘI RELAȚIA CU PARLAMENTUL**

**CONCURSUL NAȚIONAL UNIC PENTRU OCUPAREA
POSTURILOR DIDACTICE DECLARATE VACANTE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA
PENTRU**

**LIMBA ȘI LITERATURA MAGHIARĂ
– PROFESORI –**

APROBATĂ PRIN O.M.Ed.C.T. NR. 5907/12.11.2008

**- BUCUREȘTI -
2008**

KÖVETELMÉNYRENDSZER
A BETÖLTETLENÜL MARADT ÁLLÁSOKRA VIZSGÁZÓ TANÁROK SZÁMÁRA
– MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM –

I. Nyelvtudomány

Célok és követelmények

A vizsgázó legyen képes:

- alkalmazni a nyelvelméleti ismereteket tanítási helyzetben
- alkalmazni a nyelv rendszerére vonatkozó ismereteket feladathelyzetben
- felismerni és alkalmazni a nyelvi jelenségeket köznap és irodalmi kommunikációs helyzetekben

Tematika

Nyelvelméleti kérdések

A nyelv mint társadalmi jelenség. A nyelv rétegződése. A magyar nyelv táji változatai. A sztenderd és a vernakuláris változatai, a nyelvi kodifikáció. A nyelvi norma pluralizmusa és a nyelvi helyesség megítélése. Norma és nyelvhasználat viszonya. A kétnyelvűség és a nyelvcseré.

A beszéd mint cselekvés (beszédaaktus-elmélet). A nyelvelsajátítás folyamata. A gyermeknyelv. Nyelvi változás. Kontaktológiai jelenségek. A nyelvek tipológiája. Szintek és egységek a nyelvben.

A nyelv rendszerszerűsége. A nyelvi rendszer paradigmatis és szintagmatikus síkja.

A nyelvi jel fogalma és típusai, sajátos vonásai. A nyelv jelrendszerisége.

Nyelv és gondolkodás. A nyelvi készségek fejlesztése iskoláskorban, ennek összefüggései a gondolkodás fejlődésével. Produktivitás és kreativitás a nyelvhasználatban. A magyar nyelv helye a világ nyelvei között (eredet, típus, areális kapcsolatok).

A mai magyar nyelv rendszere és története

Fonetika és fonológia. A magánhangzó- és mássalhangzó-rendszer. A hangok viselkedése a hangsorban. A hangsúly és hanglejtés.

A magyar helyesírás jellege és alapelvei.

A szókészlet és egységei: a lexémák, frazémák. A szókészlet diakrón és szinkrón rétegződésének kérdései. A rétegek közötti kapcsolatok. Megőrzés és újítás a szókészletben (archaizmusok, neologizmusok). Belső és külső módozatok a szókészlet gazdagításában.

A strukturalista és kognitív irányzatok jelentésértelmezései. A jelentésfajta. A szemantikai relációk. A jelentésváltozások típusai.

A szófajfelosztás és a szófajok a magyarban. A szófajtan rendszeresítés problémái.

A morféma osztályozása a magyarban (Törmorféma és toldalék-morféma. A törtípusok rendszere. A szóelemek egymáshoz kapcsolódása). Jelezés, ragozás az ige és a névszó paradigmájában. Képzés és összetétel.

A szintagmák és fajtáik. A mondattani viszonyjelölés eszközei. Az egyszerű mondat szerkezete. Az összetett mondatok szerkezeti típusai. Modalitás és mondatfajta.

A szövegnyelvészet. Szöveggrammatika, szövegsemantika és szövegpragmatika. A szövegkohézió szemantikai és pragmatikai eszközei. Szövegfajta, szövegtipológia. A szövegnyelvészet az oktatásban

A köznyelv. A köznyelv és nyelvjárás: normatív és tájnyelvi elemek. A nyelvjárási elemek tudatosítása és megítélése az iskolai beszédfejlesztésben.

A regionális köznyelvek. Nyelvjárási és iskolai nyelvhasználat.

A nyelvi változások tudatosításának lehetőségei az iskolai oktatás különböző fokain. A nyelvtörténet és a művelődéstörténet. A nyelvtörténet és a magyar irodalom.

Szövegnyelvészet és stilisztika. A stilisztikai elemzés újabb szempontjai és módszerei (szövegszervezési elvek, szövegszintek és kontextusok szerinti elemzés).

Kötelező irodalom

Bakk-Miklósi Kinga: *Pszicholingvisztikai alapozás*. Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2006.

Balázs János: *A szöveg*. Bp., 1985.

Fazakas Emese: *Bevezetés a magyar nyelvtörténetbe. Nyelvi változások, a magyar helyesírás és szókincs története*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2007

Fazakas Emese: *A magyar nyelv kis történeti nyelvtana*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2008

Grétsy László–Kovalovszky Miklós (szerk.): *Nyelvművelő kézikönyv I–II*. Bp., 1980–1985.

A. Jászó Anna (szerk.): *A magyar nyelv könyve*. Bp., 1991.

Kádár Edit: *Alaktan és szófajtan*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2007.

Károly Sándor: *Általános és magyar jelentéstan*. Bp., 1970.

Keszler Borbála (szerk.): *Magyar grammatika*. Bp., 2000.

Kiss Jenő: *Társadalom és nyelv*. Bp., 1995.
 Kiss Jenő–Szűcs László (szerk.): *A magyar nyelv rétegződése I–II*. Bp., 1998.
 Lengyel Zsolt: *A gyermeknyelv*. Bp., 1981.
 D. Máta Mária: *Nyelvünk élete*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 1994.
 Péntek János: *Teremtő nyelv*. Buk., 1988.
 Péntek János: *A nyelv ritkuló légköre. Szociolingvisztikai dolgozatok*. Kolozsvár, 2001.
 Péntek János: *Anyanyelv és oktatás*. Csíkszereda, 2004.
 Péntek János–Benő Attila (szerk.): *Nyelvi érintkezések, nyelvi dominanciák az erdélyi régióban*. Kolozsvár, 2003.
 Petőfi S. János–Benkes Zsuzsa: *A szöveg megközelítései*. Bp., 1998.
 Szabó Zoltán (szerk.): *A szövegvizsgálat új útjai*. Buk., 1982.
 Szabó Zoltán: *A magyar szépirói stílus megközelítésének fő irányai*. Bp., 1998.
 Szikszainé Nagy Irma: *Leíró magyar szövegtan*. Bp., 1999.
 Szilágyi N. Sándor: *Magyar nyelvtan I*. Tankönyvkiadó, Buk., 1980.
 Szilágyi N. Sándor: *Hogyan teremtsünk világot?* Kolozsvár 1996. (Vagy <http://mnytud.arts.klte.hu/szilagyi>).
 Wardhaugh, Ronald: *Szociolingvisztika*. Bp., 1995. 9–52; 78–101; 311–331.
 Zsemlyei János: *A mai magyar nyelv szókészlete és szótárai*. Kolozsvár, 1996.

Ajánlott irodalom

Az 1992. december 15-16-i nyelvművelő konferencia teljes anyaga. Magyar Nyelvőr 117, 1992, 4. sz.
 Benő Attila: *Kontaktológia. A nyelvi kapcsolatok alapfogalmai*. Egyetemi Műhely Kiadó, Kolozsvár, 2008.
 Berrár Jolán: *Próbák és problémák*. A mai magyar nyelv tankönyv új kiadásához. A szófajok: Mai Magyar Nyelvi Szöveggyűjtemény. I. 119–38.
 Bíró Zoltán: *Beszéd és környezet*. Buk., 1984.
 Csernicskó István – Váradi Tamás (szerk.): *Kisebbségi magyar iskolai nyelvhasználat*. Bp., 1996.
 Fekete Péter és V. Raisz Rózsa (szerk.): *A szöveg szerkesztése, megértése, kidolgozása és megszólaltatása*. Magyar Nyelvtudományi Közlemények 196. Bp., 1993.
 Fülöp Lajos (szerk.): *Anyanyelvi nevelésünk a középiskolában*. Bp., 1988.
 Hadrovics László: *Magyar frazeológia*. Bp., 1995.
 Imre Samu – Szatmári István – Szűts László (szerk.): *A magyar nyelv grammatikája*. Nyelvtudományi Értekezések 104. sz. Bp., 1980.
 Jakobson, Roman: *Hang – Jel – Vers*. Bp., 1979.
 Kálmán László: *Magyar leíró nyelvtan. Mondattan I*. Bp., 2001.
 Kálmán László – Nádasdy Ádám: *Hárompercesek a nyelvről*. Bp., 1999.
 Kardosné Balogh Judit: *A mellérendelő szószerkezetek és határeseiteik*. In: Fejezetek a Leíró Nyelvtan Köréből. 57–90.
 Kemény Gábor (szerk.): *Normatudat – nyelvi norma*. Bp., 1992.
 Kemény Gábor – Kardos Tamás (szerk.): *A magyar nyelvi norma érvényesülése napjaink nyelvhasználatában*. Bp., 1994.
 Kenesei István (szerk.): *A nyelv és a nyelvek*. Bp., 1984.
 Kiefer Ferenc: *A modalitás*. Linguistica. Series C, Relationes 1. 1990.
 Kiefer Ferenc: *Lehetőség és szükségszerűség*. Bp., 2005.
 Kiss Jenő: *Magyar anyanyelvűek – magyar nyelvhasználat*. Bp., 1994.
 Kontra Miklós: *Társadalmi és területi változatok a magyar nyelvben*. Bp., 1992.
 Lesznák Márta: *Kétnyelvűség és kétnyelvű oktatás*. Magyar Pedagógia 96, 1996. 3: 217–30.
 O. Nagy Gábor: *Mi fán ferem?* Gondolat Kiadó, Bp. 1957; és Talentum Kiadó, Bp. 1999.

II. Magyar irodalom

Célok és követelmények

A vizsgázó legyen képes:

- az irodalomelméleti ismeretek alkalmazására
- az irodalomtörténeti összefüggések értelmezésére
- szépirodalmi szövegek értelmezésére

Bevezető megjegyzések

A vizsgakövetelmények megfogalmazásának alapvető szempontja az, hogy a vizsgára való készülés valóban segítse a pedagógust abban, hogy munkájában is alkalmazható ismeretekhez jusson, számot vethessen szakmai gondjaival, hogy megoldásokat keressen és találjon is rájuk.

Ennek érdekében a korábbiakhoz viszonyítva az irodalom vizsga követelményeiben a következő tartalmi módosításokat tettük:

- A vizsgaanyag nem öleli fel az egyetemen tanult összes diszciplína valamennyi témakörét, hanem csak néhányat ezek közül, az elmélyültebb tanulmányozhatóság érdekében.
- Nem tételeket soroltunk föl, hanem nagyobb témaköröket.
- Az irodalomtörténeti témaköröket évszázadok szerint csoportosítottuk; ezen belül is két alcsoportot különítettünk el: az egyikbe a szerzők (és művek), a másikba a nagyobb irodalomtörténeti összefüggésekre vonatkozó kérdések tartoznak.
- Az irodalomelméleti témakörök az irodalomértelmezés szemléleti alapját szolgáló legfontosabb ismeretekre utalnak. Ezért nem önálló „tételek” gyanánt kell kezelni őket, hanem az elméleti háttértudásra vonatkozó követelményekként.
- A vizsgatételek megfogalmazásában is együtt kell érvényesülniük az irodalomtörténeti, illetve az elméleti tudásra vonatkozó követelményeknek.

Irodalomtörténeti témakörök

A. Régi magyar irodalom

I.

1. Balassi Bálint: összes versek, *Szép magyar komédia*
2. Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem, Vitéz hadnagy, Mátyás király életéről való elmélkedések, Az török áfium ellen való orvosság*

II.

1. A humanizmus antikizáló törekvései és a klasszikus retorikai-poétikai hagyomány alkalmazása a kor anyanyelvű irodalmában

III. Olvasmányjegyzék

Az egyes szerzőkre vonatkozó szakirodalom

1. Balassi Bálint verseinek hálózati kritikai kiadása és tanulmányok: www.magyar-irodalom.elte.hu
Pirnát Antal, *Balassi Bálint poétikája*, Bp., 1996.
2. Jankovits László, Orlovsky Géza (szerk.), *A magyar irodalom története I.*, Bp., 2007, 438–500., azaz:
 - Ács Pál, *A „helyettes áldozat” allegóriái a Zrínyiász kilencedik énekében*
 - Kiss Farkas Gábor, *Az imitatio elmélete és gyakorlata a Szigeti veszedelemben*
 - Szörényi László, *A szerkesztett verskötet mint a szerző ifjúkori önarcképe*
 - Bene Sándor, *A jövő története és az olvasók*

Általános munkák

Téglásy Imre: *A nyelv- és irodalomelméleti gondolkodás kezdetei Magyarországon*. Bp., 1988.

Bartók István: *„Nem egyéb, hanem magyar poézis”: Sylvester János nyelv- és irodalomszemlélete európai és magyar összefüggésekben*, Bp., 2007.

B. XVIII. századi irodalom, XIX. század eleje

I.

1. Mikes Kelemen
2. Csokonai Vitéz Mihály
3. Berzsenyi Dániel
4. Kölcsey Ferenc

II.

1. A magyar nyelvű irodalom kibontakozása: kulturális program és gyakorlat együttese
2. A vizualitás és a narrativitás megjelenési formái a reformkori magyar irodalomban

III. Olvasmányjegyzék

Az egyes szerzőkre vonatkozó szakirodalom

1. *Édes néném. Zágoni Mikes Kelemen*. A könyv anyagát válogatta, összeállította, a bevezető tanulmányt írta, az életrajzi táblázatot, könyvészeti készíttette Veress Dániel. Medium Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 1995.
2. Borbély Szilárd: Csokonai karaktere és az Árkádia-per. In: *„Et un Arcadia ego”. A klasszikus magyar irodalmi örökség feltárása és értelmezése*, Szerk. Debreczeni Attila, Gönczy Mónika, Debrecen, 2005, Kossuth Egyetemi kiadó (Csokonai könyvtár – Bibliotheca Studiorum Litterarium 36.) 171-202.
3. Csetri Lajos (szerk.): *Nem sokaság, hanem lélek. Berzsenyi-tanulmányok*. Bp., 1986.
4. Kölcsey Ferenc: *Hymnus, a magyar nép zivataros századaiból*. In Kölcsey Ferenc Minden Munkái s.a.r. Szabó G. Zoltán 103 ill-711-766.

Általános munkák

Kosáry Domokos: *Művelődés a XVIII. századi Magyarországon*. Akadémiai Kiadó, 1990.

Biró Ferenc: *A felvilágosodás korának magyar irodalma*. Balassi Kiadó, Budapest, 1994.

Margócsy István: *Az irodalomtörténeti hagyomány helyzete a XVIII. század második felében. ItK.* 1984. 3. 191-208.

Első folyóirataink: Uránia. Sajtó alá rendezte Szilágyi Márton, Debrecen 1999, *Első folyóirataink: Orpheus,* sajtó alá rendezte Debreczeni Attila (Debrecen 2001)

Weiss János: *Mi a romantika?* Jelenkor Kiadó, Pécs, 2000.

Horváth Károly: A romantika fogalma. A romantika műfaji rendje és korszakai. In Horváth Károly: *A romantika értékrendszere,* Balassi Kiadó, Budapest 1997. 7-31.

C. a XIX. század második felének magyar irodalma – az irodalmi modernizáció kérdései

I.

1. Petőfi Sándor (*Hazámban, István öcsémhez, Megy a juhász számon, Az Alföld, Egy telem Debrecenben, A tintás üveg, Fa leszek, ha..., A négyökrös szekér, Az örült, A bánat egy óceán, Levél Várady Antalhoz, Reszket a bokor..., Egy gondolat bánt engemet, Szabadság, szerelem!, A XIX. század költői, A Tisza, Levél Arany Jánoshoz, Beszél a fákkal a bús őszi szél, Szeptember végén, Minek nevezzetek?, A puszta télen, Nemzeti dal, Szülőföldem, Kiskunság, Reszpublika, Búcsú, Szeretlek kedvesem, Itt van az ősz..., Európa csendes, újra csendes..., Pacsirtaszót hallok megint..., Szörnyű idő..., A helység kalapácsa, János vitéz, Tigris és hiéna, Az apostol*)

2. Jókai Mór (*Szegény gazdagok, Az arany ember, Kiskirályok, Az élet komédiásai, Rab Ráby*)

3. Arany János (*Évnapra, Névnapi gondolatok, Ősszel, Vojtina-levelek, A sárkány, Gondolatok a békekongresszus felől, Letésem a lantot, Kertben, Visszatekintés, Évek, ti még jövőre évek, Itthon, Fiamnak, Mint egy alélt vándor, Az örök zsidó, Rákóczié, A méh románc, Mátyás anyja, A walesi bárdok, Ágnes asszony, Szondi két apródja, V. László, Rozgonyiné, Török Bálint, Szibinyáni Jank, Szondi két apródja, A hamis tanú, Ágnes asszony, Széchenyi emlékezete, Honnan és hová?, A lepke, Vásárban, Hídavatás, Az ünnepnaptár, Tetemrehívás, A képmutogató, Kozmopolita költészet, Tamburás öregúr, Kertben, Ének a pesti ligetről, Vörös Rébék, Naturam furca expellas..., Honnan és hová, A tölgyek alatt, Éjfél párbaj, Az ünnepnaptár, Tengeri-hántás, Epilógus, Hadshi-Jurt, A nagyidai cigányok, Buda halála, a Toldi-trilógia darabjai, Bolond Istók, Naiv eposzuk, Irányok*)

4. Mikszáth Kálmán (*Tót atyafiak, A jó palócok, Új Zrínyiász, A gavallérok, A beszélő köntös, A Noszty-fiú esete Tóth Marival, Két választás Magyarországon, Különös házasság, A fekete város, Beszterce ostroma, A gavallérok, Szent Péter esernyője*)

II.

1. A nemzetszemlélet irodalmi toposzai, műfajai, szótárai és a nemzet megjelenítésének irodalmi dilemmái a 19. század közepén. A társadalomtörténeti értelemben vett irodalmi modernizáció problémái.

2. Poétikai megoldások logikái Petőfi és Arany életművében, Jókai és Mikszáth prózapoétikájában

III. Olvasmányjegyzék

Az egyes szerzőkre vonatkozó szakirodalom

1. Szegedy-Maszácz Mihály: *Világkép és stílus Petőfi költészetében.* In: *Világkép és stílus. Történeti-poétikai tanulmányok.* Magvető, Bp., 1980. 221-250.

Margócsy István, *Petőfi Sándor. Kísérlet.* Korona, Bp., 1999.

2. Szilasi László, *A selyemgubó és a „bonczoló kés”,* Osiris–Pompeji, Bp., 2000, 116-133.

3. Dávidházi Péter: *Hunyt mesterünk (Arany János kritikai öröksége).* Bp., 1992.

Takáts József, *Arany János szokásjogi gondolkodása,* ItK 2002 / 3–4., 295–313.

4. Eisemann György, *Mikszáth Kálmán. Kísérlet,* Korona, Bp., 2001.

T. Szabó Levente, *Mikszáth, a kételkedő modern. Történelmi és társadalmi reprezentációk Mikszáth Kálmán prózapoétikájában,* L'Harmattan – Magyar Irodalomtörténeti Társaság, Budapest, 2007, 60-144. (Ligatura 3.)

Általános munkák

Takáts József (szerk.), *A magyar irodalmi kánon a XIX. században,* Kijarat, Bp., 2000.

Szajbély Mihály, *A nemzeti narratíva szerepe a magyar irodalmi kánon alakulásában Világos után,* Universitas, Bp., 2005.

D. XX. századi irodalom

I.

1. Ady Endre összes versei

2. Babits Mihály összes versei

3. Kosztolányi Dezső: *Édes Anna, Esti Kornél*

4. Dsida Jenő összes versei

5. József Attila összes versei

6. Ottlik Géza: *Iskola a határon*

7. Weöres Sándor: *Psyché.* Magvető, Budapest, 1972, <http://www.globusz.com/ebooks/Weores/00000010.htm>

8. Szilágyi Domokos összes versei

9. Szilágyi István: *Hollóidő*. Magvető, Budapest, 2001.

10. Pilinszky János összes versei

II.

1. Klasszikus modernség, avantgárd, utómodernség, posztmodernség a 20. századi magyar költészetben (Ady Endre, Babits Mihály, Dsida Jenő, József Attila, Weöres Sándor, Pilinszky János, Szilágyi Domokos).

2. Történet és történelem a 20. századi magyar regényirodalomban (Kosztolányi Dezső, Ottlik Géza, Szilágyi István és kortársaik munkásságában)

III. Olvasmányjegyzék

Az egyes szerzőkre vonatkozó munkák

1. Kabdebó Lóránt et alii (szerk.): *Tanulmányok Ady Endréről*. Bp., Anonymus, 1999.

2. Nemes Nagy Ágnes: *A hegyi költő*. Bp., 1984.

3. Kulcsár Szabó Ernő, Szegedy-Maszák Mihály (szerk.): *Tanulmányok Kosztolányi Dezsőről*. Bp., Anonymus, 1998.

4. Láng Gusztáv: *Dsida Jenő költészete*. Kolozsvár, Kriterion, 2000.

5. Bókay Antal: *József Attila poétikái*. Bp., Gondolat, 2004.

6. Fűzfa Balázs: *Sem azé, aki akarja, sem azé, aki fut...* Argumentum, Budapest, 2006.

7. Schein Gábor: *Weöres Sándor*. Elektra, Budapest, 2001.

8. Kántor Lajos (szerk.): *A költő életei*. Kriterion, 2007.

9. Thomka Beáta: *Folytonosság, önazonosság és kétely: az elidőző megjelenítés epikuma (Szilágyi István: Hollóidő)* Jelenkor, 2002/5 <http://jelenkor.net/main.php?disp=disp&ID=361>

10. Szávai Dorottya: *Jóban innen és túl. Pilinszky Camus-olvasatáról*. *Kortárs*, 2002/9.

Általános könyvészet

Kabdebó Lóránt – Kulcsár Szabó Ernő (szerk.): *„De nem felelnek, úgy felelnek”. A magyar líra a húszas–harmincas évek fordulóján*. Pécs, JPTE, 1992.

Márton László: *A kitaposott zsákutca, avagy történelem a történetekben*. Jelenkor, 1998. február. <http://www.c3.hu/scripta/jelenkor/1998/02/06mart.htm>

E. Irodalomelméleti kérdéskörök

1. Az irodalomértést meghatározó előfeltevések és az irodalomoktatás

2. A modern irodalomtudomány paradigmaváltásai; a műértelmezés irányzatai

3. Mű és világa

4. Olvasás, megértés, értelmezés

5. A történetiség elvének hagyományos és hermeneutikai koncepciói

Olvasmányjegyzék

1. Kulcsár Szabó Ernő: *Irodalomértésünk néhány örökletes előfeltevéséről*. In: Sipos Lajos (szerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*, Krónika Nova Kiadó, 2006.

2. Bókay Antal: *Irodalomtudomány a modern és a posztmodern korban*. (Részletek: III. rész: A premodern; IV. rész: A modern, V. rész: A posztmodern), Osiris Kiadó, Bp., 1997.

3. Cs. Gyimesi Éva: *Teremtett világ*. Bukarest, 1983.

4. Hans- Robert Jauss: *A költői szöveg az olvasás horizontváltásában*. In: *Recepcióelmélet – esztétikai tapasztalat – irodalmi hermeneutika*. Osiris Kiadó, Bp., 1997.

5. Hans- Robert Jauss: *Az irodalomtörténet mint az irodalomtudomány provokációja*. In: *Recepcióelmélet – esztétikai tapasztalat – irodalmi hermeneutika*. Osiris Kiadó, Bp., 1997.

III. Módszertan

Célok és követelmények

A vizsgázó legyen képes:

- alkalmazni a nyelvi és irodalmi ismereteket a tanítási-tanulási folyamatban
- korszerű pedagógiai gondolkodás bizonyítása
- adott feladathelyzetben működtesse a megfelelő tantárgypedagógiai ismereteket

Tematika

A magyar nyelv és irodalom oktatásának szemlélete: a pedagógia, pszichológia, szaktudományok (nyelvtudomány, irodalomtudomány) és az anyanyelv és irodalom oktatásának összefüggései.

A magyar nyelv és irodalom oktatásának tervezése. A képességfejlesztő (követelményközpontú) tanterv egységei: fejlesztési követelmények, kompetenciák és képességek, részletes követelmények, tanulási

tevékenységek, tartalmak. Képesség, tevékenység és ismeret egysége. Az egyéni tervezés formái: kalendárisztikus terv, tematikus terv (a tanulási egység terve), óravázlat

A tudatos és funkcionális nyelvhasználat kialakítása. A szóban elhangzó és írott szövegek megértése képességének fejlesztése (szövegértés, szövegértelmezés). A szóbeli és írásbeli kifejező képességek fejlesztése. Beszédművelés.

A képességekőzpontú oktatás és az oktatási stratégiák kapcsolata. Az oktatási stratégia és a módszerek közötti kapcsolat tudatosítása. Tanárközpontú és tanulóközpontú módszerek

A tanulók önálló tanulása. Az eredményes tanuláshoz szükséges pszichológiai előfeltételek megteremtése a magyartanításban. Motiválás. A kognitív önszabályozó stratégia.

Tanulásszervezés. A differenciálás és az individualizálás érvényesítése.

Teljesítményértékelés.

Kötelező irodalom

Bara Katalin – Csutak Judit: Epikus művek olvasása (1–2.). Líraolvasás. In: *Korunk* 2005/12, 2006/1, 2006/2. (www.korunk.org)

Falus Iván: Az oktatás stratégiai és módszerei. In.: Falus Iván (szerk.): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998. 271–322.

Fóris-Ferenczi Rita: Anyanyelv-pedagógia. Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2006.

Fóris-Ferenczi Rita–Orbán Gyöngyi et alii: Beszélgetőkönyv a megértő irodalomoktatásról. T3 Kiadó, Sepsiszentgyörgy, 2003.

M. Nádasi Mária: Az oktatás szervezési módjai és munkaformái. In.: Falus Iván (szerk.): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998. 368–389.

Nahalka István: A tanulás. In.: Falus Iván: *Didaktika* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998.. 117–155.

Orbán Gyöngyi: *Megértő irodalomoktatás*. Kolozsvár, 1998.

Réthy Endréné: Az oktatási folyamat. In.: Falus Iván: *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998., 221–270.

Golnhofer Erzsébet: A pedagógiai értékelés. In.: Falus Iván: *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998., 392-414.

* A magyar nyelv és irodalom tanterve (I–XII. osztály) (<http://www.curriculum2008.edu.ro>)

Ajánlott irodalom

Báthory Zoltán: *Tanulók, iskolák – különbségek. Egy differenciált tanításelmélet vázlata*. Tankönyvkiadó, Budapest, 1992.

Csapó Benő: *A képességek fejlődése és iskolai fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004.

Fóris-Ferenczi Rita: *Tantervek átminősülése*. Kolozsvár, Erdélyi Tankönyvtanács 1999.

Horváth György: *Pedagógiai pszichológia*. Veszprém. 1998.

Káldi Tamás–Kádárné Fülöp Judit: *Tantervezés*. Iskolaszolga, Budapest, 1996.

Nagy József: *XXI. század és nevelés*. Osiris Kiadó, Budapest, 2000.